

ชื่อวิทยานิพนธ์	ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสและผู้นำชุมชนต่อการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน: กรณีศึกษาวัดธรรมยุค ในเขตจังหวัดพัทลุง
ผู้วิจัย	พระมหาอาคม ปญฺญาวโร (บุญยัง) ปีการศึกษา 2546
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา
ผู้ควบคุม	1. รองศาสตราจารย์สมใจ ฤทธิสนธิ 2. ดร.สุกิจ ชัยมุสิก 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส ค้วงสุวรรณ

บทคัดย่อ

ในอดีตวัดถือว่าเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวิชาการ ศิลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่างๆ ไปสู่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของชาวชุมชน แต่เมื่อสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้บทบาทดังกล่าวของวัดที่มีต่อชุมชนเริ่มลดน้อยลง ดังนั้น เพื่อเป็นการช่วยรักษาทะกาทของวัดต่อชุมชนดังกล่าวไว้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ขึ้น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะผู้นำของเจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน แนวทางการบริหารและการจัดการวัดให้เป็ศูนย์กลางของชุมชน และปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการบริหารและการจัดการของชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกาย ประธานชุมชน ไวยาวัจกร คณะกรรมการชุมชน พระภิกษุ สามเณรของวัดธรรมยุคนิกายที่ทำการศึกษาวิจัยและประชาชนในชุมชน อันเป็นที่ตั้งของวัดธรรมยุคนิกาย รวมทั้งสิ้น 286 รูป/คน

ผลการวิจัย ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ของเจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกาย พบว่ามีคุณลักษณะความเป็นผู้นำโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้นำชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนบ้านปากแพรก และผู้นำชุมชนวัดบางแก้วผดุงธรรม มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ผู้นำชุมชนวัดอุดมวารารามและผู้นำชุมชนบ้านพนางคอง มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการบริหารและการพัฒนาวัดให้เป็ศูนย์กลางชุมชน ด้านลักษณะของการพัฒนานั้นพบว่า เจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกายและผู้นำชุมชน มีการพัฒนาด้านศาสนวัตถุ / สถานที่

ทุกๆ ด้าน ยกเว้นการจัดตั้งศูนย์พัฒนาอาชีพและการฝีมือต่างๆ ของชาวชุมชนขึ้นภายในวัด และการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนเกณฑ์ขึ้นภายในวัด การพัฒนาด้านศาสนบุคคล / บุคลากร พบว่า เจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกายและผู้นำชุมชนมีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน แต่ผู้นำชุมชนมีการจัดระเบียบ การบริหารและการปกครองแก่คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนของคนเพิ่มเข้ามาด้วยการพัฒนาด้านศาสนพิธี / กิจกรรม พบว่า เจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกายและผู้นำชุมชน มีการพัฒนาในทุกๆ ด้านเช่นกัน แต่สิ่งที่ผู้นำชุมชนไม่ได้ช่วยเหลือเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดคือ การ จัดนิทรรศการงานวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา และการปรับปรุงรูปแบบของการ ประกอบศาสนพิธีหรือพิธีกรรมทางศาสนาที่เหมาะสมและถูกต้องแก่ชาวชุมชน

ส่วนแนวทางการบริหารและการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ด้านลักษณะของการเรียนรู้นั้น พบว่า เจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน มีการส่งเสริมการเรียนรู้นี้ในระบบที่ตรงกัน แต่สิ่งที่มีการส่งเสริมน้อย คือ การส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนธรรมะในโรงเรียน พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์หรือในโรงเรียนต่างๆ และการส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรมสาย สามัญญแก่พระภิกษุและสามเณร การส่งเสริมการเรียนรู้นอกระบบ พบว่า เจ้าอาวาสและผู้นำ ชุมชนมีการส่งเสริมที่ตรงกัน แต่สิ่งที่มีการส่งเสริมน้อย คือ การสร้างศูนย์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ต่างๆ ของชาวชุมชนขึ้นภายในวัด การจัดตั้งศูนย์ฝึกและส่งเสริมอาชีพต่างๆ แก่ชาวชุมชนภายใน วัด การสร้างพิพิธภัณฑ์ชุมชน การสร้างศูนย์อบรมและปฏิบัติกรรมฐาน และการสร้างศูนย์ติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนแบบถาวรขึ้นในวัด

ด้านปัจจัยการบริหารงานของเจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกายและผู้นำชุมชน ที่ช่วยส่งเสริม ให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้น พบว่า เจ้าอาวาสวัดธรรมยุคนิกายมีความสามารถในการ บริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้นำชุมชนบ้านปากแพรก และผู้นำชุมชนวัดบางแก้วผดุง ธรรม มีความสามารถในการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผู้นำชุมชนวัดอุดม วรารามและผู้นำชุมชนบ้านพนาตุ้ง มีความสามารถในการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

Thesis Title : The Leadership of the Abbots and Community Leaders to the Development of Temples as Community Centers : The Case Study of Dhammayut Temples in Phattalung Province

Researcher : Phramaha Arkom Panyatharo Boonyoung , 2003 Academic year

Degree : Master of Thai Study

Thesis Advisors :

1. Associate Professor Somchai Rittisonti
2. Dr. Sukit Chaimusik
3. Assistant Professor Chamras Duangsuwan

ABSTRACT

In the past, the temples were used to be the center for academic studies, morality, ethics, culture and tradition. However, the roles of temples to the communities have been reduced when Thai society has been changed due to the effect of globalization. This study thus aimed to maintain the roles of the temples as the community centers.

The purposes of this research were to study the leadership and the character of the abbots and the community leaders in order to manage the communities and to support the factors that encourage the management of temple as the center of communities.

The sample groups were the 4 Dhammayut abbots in Phattalung Province namely Puphapimuk Temple, Udomvararam Temple, Khuanpanangtung Temple and Bangkaewpadungdham Temple; the 4 community leaders namely Banpakpreak community, Wat Udomvararam community, Panangtung community, Wat Bangkaewpadungdham community; 4 lay bursars of the named temples (Vaiyavajakorn); 8 community committees; 23 monks and the novices. The sample groups were a group of 23 monks with 5 monks from Puphapimuk Temple; 8 monks from Udomvararam Temple; 5 monks from Khuanpanangtung Temple; 5 monks from Bangkaewpadungdham Temple and 243 local people from 4 communities with 146 from Banpakpreak; 55 from Wat Udomvararam; 26 from Banpanangtung and 16 from Wat Bangkaewpadungdham. The total amount of the sample groups was 286 people. The questionnaire was used to find out the development of the temples as the community center, the character of the abbots and the community leaders, the temple management as the centers of

the communities under the 2 important principles : the development and the learning character for upholding the temples as the administrated centers of the communities in details of planning; organization management; personel management; facilities; coordination; report; budget and public relation. Percentage mean (\bar{X}) and S.D. were used in this research.

The research found that the 4 abbots had a high level in the 4 following items : self-confidence, well to the problem solving, and ability to develop the temple.

In addition, the leaders of Banpakpraek and Watbangkaewpandungdham communities had a high level of leadership. However, the leaders of Watudomvararam and Banpanangtung communities had an average level of leadership. To considering in each aspect, the 4 community leaders all had honesty, morality, law keeping and solving problem ability.

In terms of the management and the development of the temple as a center of the community, the 4 abbots of the 4 temples had the development in repairing old building, improving the environment, and developing areas within the temple. However, the 4 abbots and the 4 community leaders did not develop the career training center and pre-elementary school within the temple. In addition, the 4 abbots had the same characters in encouraging the children to be novices, facilitating monks and novices to teach Buddha's principles to people and supporting monks and novices to find new knowledges.

In terms of work management of both the abbots and the community leaders to develop the temple as the community center, it was found that the abbots and the 2 community leaders had the management ability in the level of high, where as the 2 community leaders had the management ability at moderate level.